

Tworzenie historii średniowiecza w praktykach religijnych rzymskiego katolicyzmu i współczesnego pogaństwa w Polsce

Celem projektu są badania etnograficzne nad tworzeniem historii średniowiecza przez praktykę religijną. Będą one realizowane w trzech regionach Polski: Małopolsce, Wielkopolsce oraz na Pomorzu Zachodnim. Przedmiot studiów stanowią będą uroczystości rzymskokatolickie oraz współczesnych pogan i ich rola w interpretowaniu przeszłości. Od pewnego czasu badacze poświęcają coraz więcej uwagi procesowi demokratyzacji historii. Jednak mimo rosnącego zainteresowania historią powstającą poza środowiskiem naukowym i profesjonalnym, rola religii w tym procesie nie została gruntownie przestudiowana. Celem tego projektu jest zmiana tego stanu rzeczy.

Rozważania nad miejscem religii w życiu społecznym od dłuższego czasu zdominowane są przez paradygmat sekularyzacyjny przypisujący jej coraz mniejsze znaczenie. Takie podejście badawcze ograniczyło również poszukiwania nowych obszarów, w których religia jest widoczna. Ten projekt oferuje badania nad jednym z takich obszarów – tworzeniem historii przez praktyki religijne. W tym celu wykorzystuje perspektywę post-sekularną umożliwiającą przyjrzenie się, jak koncepcje świeckiego i religijnego są definiowane oraz używane w praktyce społecznej, zależnie od sytuacji, potrzeb. Co więcej, takie ujęcie otwiera drogę do namysłu nad przenikaniem się tych porządków i prowadząc ostatecznie do podważenia dychotomii religijne – świeckie. Tym samym spojrzenie post-sekularne zachęca do wypracowania nowych kategorii interpretacyjnych, które pozwoliłyby wyjść poza paradygmat sekularyzacyjny. Empiryczne badania nad tworzeniem historii przez praktykę religijną oraz rolę tej historii w przestrzeni publicznej oferują możliwość rozwinięcia nowego podejścia do badań nad nierozpoznanymi miejscami religii w życiu społecznym.

Projekt skupia się na tworzeniu historii średniowiecznej, dlatego że różne interpretacje i rozumienia tego okresu pozwalają przeprowadzić badania komparatystyczne nad sposobem konceptualizowania tej epoki w ramach praktyki religijnej. Identyfikują się z nią zarówno rzymscy katolicy, jak też współcześni Poganie. Dla tych pierwszych wyznacza ona początki ich wyznania na terytorium Polski, dla tych drugich koniec religii historycznej, do której się odwołują. W tym przypadku sposób interpretowania średniowiecznej przeszłości wyrasta z praktyki religijnej, lecz co ważne, przenika też do sfery publicznej. To nieprzebadany jeszcze wymiar procesu demokratyzacji historii.

Jednym z głównych osiągnięć projektu będzie opracowanie podejścia badawczego pozwalającego na studia nad tworzeniem historii w praktyce religijnej. Jednocześnie ta koncepcja interpretacyjna stanowić będzie odpowiedź na niedostatki paradygmatu sekularyzacyjnego w antropologii religii, który ogranicza odkrywanie przez badaczy nieoczywistych obszarów zajmowanych przez religię w społeczeństwie. Realizacja projektu przyniesie również rozwój perspektywy komparatystycznej w badaniach nad praktyką religijną. Kolejnym efektem projektu będzie szereg publikacji poświęconych religijnemu zaangażowaniu w interpretację przeszłości. Będą to zarówno pozycje monograficzne dotyczące praktyk konkretnej religii, jak też komparatystyczne. Osobną grupę utworzą teksty prezentujące nowatorskie podejście metodologiczne.